

Legelőgazdálkodás és a legelő hasznosításának jelentősége az állattenyésztésben

A legelő- és a kaszáló-ágazat a hazai mezőgazdaság hosszú idő óta egyik legelmaradottabb területe. Ez annak is tulajdonítható, hogy a legelők felújítására biztosított állami támogatások megszűntek, s ennek következtében azok ápolásában, tápanyag-visszapótlásában jelentős visszaesés következett be. A mezőgazdaságban végbemenő tulajdonváltás, szerkezetátalakítás és a kérődzők létszámcsökkenése következtében a legelők kihasználtsága és állapota is tovább romlott.

Régóta megállapított tény, hogy a kérődzők tartása legelő nélkül nem gazdaságos. Ezenkívül egyéb olyan előnyök is vannak, amelyekről egyszerűen nem lehet lemondani:

- a természetszerűbb tartásmódok kedvező állategészségügyi, élettartamnövelő hatása;

- környezetgazdálkodási, környezetmegóvó és rehabilitációs kényszerítő körülmények;

- választékbiztosító és magas biológiai értékű, exportképes termékek előállításai;

- gazdaságossági, költségcsökkentő megoldások;

- ésszerű földhasználati lehetőségek.

E szempontok alapján a legelők hasznosításának jelentőségével továbbra is számolnunk kell. Ennek érdekében központi intézkedés következtében sürgősségi kormányhatározat jelent meg, melynek ismertetéséről az Erdélyi Gazda 2006. novemberi számában olvashatunk.

A mezőgazdasági hasznosításra alkalmas legelők termőképessége jelen körülmények között nincsen kihasználva, pedig a ma ismert agrotechnikai eljárások lehetővé teszik a nagyobb termés elérését, és ezáltal szántóföldi szalastakarmány-területek szabadulhatnak fel.

A termés alapja a gyeplő növényzet, ami pázsitfűfélékből, pillangósokból és egyéb kétszikű növényekből áll. A fűfélék hajtásnevelés szerint lehetnek laza bokriak és tarackosak, ezen túlmenően pedig aljfüvek vagy szálfüvek. Az aljfüvek levelesebbek, és tűrik vagy igénylik a legeltetéssel járó igénybevételt. A szálfüvek magasabbak, kevesebb levelet fejlesztenek, és főleg kaszálós hasznosítás mellett termőképesek. A gyeplő pillangósai közül a fehérhere, az évelő vöröshere és a szarvaskerep jöhet számításba. Az egyéb növények közül kerülnek ki a gyeplő gyomnövényei. Ezek lehetnek eseti gyomok, amikor csak bizonyos határelvők-nél – általában 30% növényborítás felett – okoznak terméskiesést, egyébként növelik a gyeplő takarmányértékét. A gyomnövények másik csoportja az állandó gyomok kategóriájába tartoznak, ezek mérgező vagy szúrós voltak miatt takarmányozásra nem alkalmasak.

A gyeplőtermesztési eljárások egyik sarkalatos pontja a gyeplőtelepítés és a gyeplőfelújítás. A telepítésre és felújításra kerülő növények kiválasztásánál több szem-

pontot kell figyelembe venni. Ismernünk kell a gyeplő tartott állatállományt, mert például tejelő marháknak 5-7 fajból, míg húsmarháknak elég három vagy egy fajból kialakítani a gyeplőt. Az, hogy legelőt vagy kaszálót akarunk telepíteni vagy felújítani, szintén más elvárást támaszt, pl. a legelőre több aljfüvet kell telepíteni. A talaj tápanyagellátottsága és gazdálkodása alapján lehet eldönteni, hogy a fenti elvárásokat milyen fajok vagy fajták elégítik ki, az adott éghajlati és gazdasági viszonyok között melyik faj lehet a legtermőképesebb.

Ilyen szempontból az alábbi fűmagkeverékek irányadónak tekinthetők.

Fűmagkeverék kaszálásra

- 15% *Trifolium pratense* VESNA
- 25% *Dactylis glomerata* SPARTA
- 20% *Festulolium* FELINA
- 30% *Lolium perenne* CALIBRA
- 10% *Phleum pratense* VEGA

Fűmagkeverék legeltetésre és kaszálásra (a)

- 7% *Trifolium repens* RIVENDEL
- 10% *Trifolium repens* MILO
- 7% *Poa pratensis* BALIN
- 11% *Festuca pratensis* SENU PAJBJERG
- 11% *Phleum pratense* VEGA
- 27% *Lolium perenne* MISSOURI
- 27% *Lolium perenne* CALIBRA

Fűmagkeverék legeltetésre és kaszálásra (b)

- 10% *Trifolium repens* MILKANOVA
- 5% *Trifolium repens* RIVENDEL
- 40% *Lolium perenne* CALIBRA
- 45% *Lolium perenne* GALIBALDI

Ezek a fűmagkeverékek beszerezhetők a WARDEIN Kft-nél: Nagyvárad 0259-471808.

A gyeplőtelepítés történhet tavasszal vagy nyár végén jól elmunkált, aprómorzás, kellően tömör magágyba. A talaj általában akkor alkalmas vetésre, ha rálépve csak a cipősarok sülyed a felszínbe. A vetés történhet csoroszlyás vagy szóróvető géppel egyaránt.

A vetendő magmennyiség függ a növények egymáshoz viszonyított arányától. Általában 30-50 kg/ha vetőmagmennyiséget vetünk. A tavaszi vetés márciusban történik, de vethetünk korábban is. Ebben az időszakban számolni kell a felmelegedő időjárással, és a kiszáradás okozta növénypusztulással csakúgy, mint a gyomkonkurenciával. A nyárvégi (augusztus vége-szeptember eleje) telepítés ideje kedvezőbb a fűféléknek, ha nem száraz az ősz. A bővebb harmat és a gyengébb felmelegedés elősegíti a telepített gyeplőtelepítők megerősödését. A telepítést követő évben ne legeltessük a területet.

A gyeplő termőképességét a terület víz- és tápanyag-ellátottsága határozza meg. A

termés éves megoszlása pedig ezenkívül a hasznosítás módjától és a legeltetett állatoktól is függ.

Általában a legnagyobb termésnövedéket az első és a második növedék adja, míg a legkisebbet augusztusban a harmadik.

A különböző legeltetési formák közül a szakaszos legeltetés változatai felelnek meg a gyeptermesztés elvárásainak.

A gyep termőképességének fenntartásában fontos szerepe van a tápanyagellátásnak. A gyepen a termésbiztonságot a víz, míg a ter-

més mennyiségét a tápanyag határozza meg. A műtrágya, különösen a N-tartalmú, jelentős termésnövelő hatással rendelkezik. A foszfor- és a káliumtápanyagok azonban szükségesszerű. A megfelelő tápanyagarány 1:0,4:0,4 NPK. A nitrogénből 50 kg/ha alatti mennyiség nem hasznosul kellőképpen. A nitrogén határfoka akkor kielégítő, ha 1 kg N-hatóanyagra 100 kg zöldfü vagy 25–30 kg széna, illetve 20 kg szárazanyag-többlettermés jut. Ez a tervezésnél azt jelenti, hogy az amúgy is megtermő alaptermésre nem csak a többlet

számított tápanyagot jutatom ki. Pl. 10 t/ha zöldtermésről 15 t/ha-ra tervezett növelés esetén a különbség 5 t/ha. Ez 50 kg N-hatóanyaggal átlagos ökológiai körülmények között termőképes növényzetű gyepen megtermeszthető. A túlzott mértékű műtrágyázás károsítja a gyepet, csökkenti a növényfajok számát, és rontja a takarmány-féherje minőségét.

Az extenzív gyepnek intenzív művelésbe vételénél esetenként szükség lehet a gyepnövény-állomány felújítására. Ez történhet újratelepítés-

sel vagy felülvetéssel. A felülvetéskor a magmennyiség a telepítéshez szükséges adag fele vagy egyharmada.

A felülvetést általában gyommentesítés előzi meg. Ennek egyik formája, s egyben a legeredményesebb is a szelektív vegyszeres gyomirtás. Legeredményesebbek az MCPA és a 2, H-D-hatóanyagtartalmú szerek, de a gabonafélék gyomirtására alkalmazott herbicidek általában megfelelnek a gyepgyomirtására is.

Hegyesi Béla